

Een inkijk vanuit Eurofins PAMM

Anne Maijer-Reuwer, Ann Demeulemeester, Karin Gast, Andert Rosingh, René Vigeveno, Maurine Leversteijn-van Hall

Eurofins PAMM

Van oudsher bestaat er in de regio Eindhoven een structurele samenwerking voor microbiologische diagnostiek tussen de laboratoria van PAMM (Pathologische Anatomie en Medische Microbiologie) en vijf ziekenhuizen, 500 huisartspraktijken, de Gemeentelijke of Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD), verpleeg-, verzorgings- en thuiszorginstellingen en verloskundigenpraktijken. Omdat zonder herstructurering van de bedrijfsvoering en substantiële investeringen de toekomst van PAMM onzeker zou zijn, zijn de laboratoria van PAMM in mei 2022, na goedkeuring van de ACM (Autoriteit Consument en Markt) en de NZa (Nederlandse Zorgautoriteit), overgenomen door Eurofins.

Eurofins is een internationaal opererende laboratoriumorganisatie met als missie een veiliger en gezondere wereld door innovatieve en excellente diagnostiek en advisering. Eurofins heeft meer dan 61.000 medewerkers, verdeeld over meer dan 940 vestigingen in 61 landen. Eurofins is een van de wereldleiders op het gebied van testen en laboratoriumdiensten voor voedsel, milieu- en farmaceutische producten, forensische diagnostiek, material sciences en moleculair klinische en diagnostische diensten en biedt meer dan 200.000 analysemethoden aan.

Eurofins PAMM is onderdeel van Eurofins Clinical Diagnostics Nederland en opereert hierbinnen als zelfstandige entiteit. Eurofins PAMM kent twee businessunits op twee locaties, pathologie en medische microbiologie, en telt ruim 250 medewerkers.

Bezwaren vanuit de beroepsgroep

Toen in het najaar van 2021 duidelijk werd dat PAMM door Eurofins werd overgenomen, namen zeven van de acht artsen-microbioloog en de medisch-moleculair bioloog ontslag op grond van verlies in vertrouwen in de directie en principiële bezwaren tegen het werken

voor een commerciële partij [1]. Deze principiële bezwaren — breed uitgedragen binnen de landelijke beroepsgroep — berusten op de overtuiging dat een commerciële instelling per definitie het belang van de aandeelhouders boven dat van de kwaliteit van zorg stelt. De vrees is tevens dat een winsttoegmerk een bedreiging vormt voor de professionele autonomie en voor de invloed van de arts-microbioloog op de bedrijfsvoering. Ook zouden commerciële bedrijven geen interesse hebben in activiteiten die geen winst opleveren zoals participatie door artsen-microbioloog in werkgroepen, regionale of landelijke surveillancesystemen, opleiding en onderzoek.

Deze kritiek vanuit de beroepsgroep maakte artsen-microbioloog kopschuw om de ontstane vacatures bij Eurofins PAMM in te vullen. Daarnaast werden artsen-microbioloog werkzaam voor Eurofins door de ontvangende laboratoria geweerd voor accreditatie-bezoeken voor de RvA.

Hierbij een inkijk vanuit het huidige Eurofins PAMM, met speciale aandacht voor bovengenoemde kritiekpunten.

Commerciële belangen en kwaliteit van diagnostiek

Het angstbeeld is dat een zogeheten commerciële zorgaanbieder alleen maar winst wil maken, waardoor er geld wegvloeit naar aandeelhouders, met als bijkomend risico dat de kwaliteit onder de maat is en het

Eurofins PAMM, dr. A.Q. Maijer-Reuwer, arts-microbioloog, drs. A.A. Demeulemeester, arts-microbioloog, dr. K.B. Gast, arts-microbioloog, drs. A.W. Rosingh, arts-microbioloog, dr. M.A. Leversteijn-van Hall, arts-microbioloog, drs. R.M. Vigeveno, arts-microbioloog.
Correspondentieadres: communicatie@pamm.nl, t.a.v. mw. dr. A.Q. Maijer-Reuwer.

aanbod aan diagnostiek afneemt en/of dat er wordt gestuurd op oneigenlijke toename van diagnostiek. Eventuele winst zou daarbij worden uitgekeerd aan aandeelhouders en niet terugvloeien naar de Nederlandse zorg. In dit kader dient te worden opgemerkt dat de Wet toetreding zorgaanbieders (Wtza) ondernemingen die medisch verzekerde zorg leveren weliswaar toestaat winst te maken, maar de winst mag niet worden uitgekeerd. Hier wordt door toezichthouders scherp op toegezien. Dividend naar (buitenlandse) aandeelhouders is dus niet aan de orde. De bedrijfsmatige doelstelling van Eurofins is het realiseren van een waardevermeerdering van de aandelen door het verhogen van de marktwaarde van de laboratoria. De marktwaarde wordt bepaald door een efficiënte bedrijfsvoering en langdurige contracten. Eurofins kan een efficiënte bedrijfsvoering realiseren door schaalvergroting, inbrengen van waardevolle managementexpertise, beschikbaarheid van kapitaal voor investeringen en significante inkoopvoordelen. Door schaalvoordelen kan Eurofins kortingen bedingen die kleine laboratoria niet krijgen. Samenwerking en harmonisatie van methodieken tussen de vakgroepen van de verschillende aangesloten laboratoria maakt dubbel werk overbodig en geeft de ruimte tot expertiseontwikkeling in bepaalde centra voor de laagvolume-, hoogcomplexe diagnostiek. Door deze efficiëntieslag wordt de prijs voor het totaalpakket lager, blijft de kwaliteit gehandhaafd en neemt de expertise van de laboratoria toe. Hiermee draagt Eurofins bij aan de maatschappelijke noodzaak de zorgkosten in Nederland te verlagen.

Binnen Eurofins worden innovatie en duurzaamheid van zo'n groot belang geacht dat ieder laboratorium jaarlijks een vast percentage van de omzet hieraan dient te besteden. Dit is een voordeel ten opzichte van de situatie in veel ziekenhuislaboratoria, waar de laboratoria jaarlijks in de begrotingsrondes concurreren met andere disciplines. Deze visie op innovatie maakt dat participatie van de medische staf in het ontwikkelen van wetenschappelijk onderzoek met nationale of internationale partners, vanuit Eurofins sterk wordt gestimuleerd. Hetzelfde geldt voor nascholing. Langdurige contracten zijn afhankelijk van tevreden klanten en concurrerende prijsafspraken. Tevreden klanten verwachten state-of-the-art diagnostiek en consultatie waarbij wordt gewerkt volgens de geldende nationale richtlijnen. Participatie in regionale of nationale surveillanceprojecten zoals

ISIS-AR en Nethmap is ook vanzelfsprekend.

Om state-of-the-art diagnostiek en consultvoering te borgen is binnen Eurofins Clinical Diagnostics Nederland gekozen voor een managementstructuur waarbij elk laboratorium wordt bestuurd door een operationeel manager en een medisch manager die tevens lid is van de vakgroep (dual management). De medische eindverantwoordelijkheid ligt bij de vakgroep en kaders voor de operationele inrichting van dual management zijn duidelijk benoemd; Eurofins PAMM volgt hierin de gemeenschappelijke doelstellingen van de Arbeidsvoorwaarden Medisch Specialisten (AMS), de functieprofielen van de beroepsverenigingen en de zogeheten blauwdruk van de NVMM.

De arts-microbioloog en internist-infectioloog in dienst bij Eurofins PAMM hebben een inkomen volgens AMS-norm. Zij hebben daardoor in de keuze van de methodiek en het aantal verrichtingen geen persoonlijk financieel voordeel. Hun aanstelling is dus minder commercieel dan die van de vrijgevestigde maatschappen.

De ervaringen binnen Eurofins PAMM

Vakinhoudelijk

Juist door de aanvankelijke onderbezetting na de overname werd een enorme verantwoordelijkheid gevoeld om de bedrijfsvoering te optimaliseren, bijvoorbeeld door implementatie van state-of-the-art technologieën, eenduidig personeelsbeleid en transitie naar een nieuw laboratoriuminformatiesysteem met meer automatiseringsmogelijkheden. Binnen Eurofins PAMM worden businesscases door professionele bedrijfskundigen opgesteld op basis van de wensen van de vakgroep. Hierdoor ligt de focus van de arts-microbioloog op de vakinhoud, maar is er tevens directe betrokkenheid bij de inrichting van bedrijfsprocessen en organisatie.

Al na enkele maanden zijn er binnen Eurofins PAMM aantoonbaar kortere doorlooptijden gerealiseerd, zijn er tussentijdse uitslagen beschikbaar gekomen voor de klinische aanvragers, is er een regionaal antibioticumformulier opgesteld conform de landelijke SWABID (<https://mdbl.adult.nl.antibiotica.app>), een regionale antibioticumcommissie aangesteld en een aanzet gedaan tot het regionaliseren van infectiepreventiebeleid. Om dit te realiseren werden plenaire sessies met internist-infectiologen en deskundigen

infectiepreventie uit de vijf gelieerde ziekenhuizen door Eurofins gefaciliteerd en gefinancierd. Staffleden zijn daarnaast veelvuldig naar landelijke en internationale nascholingen geweest.

Contracten met de ziekenhuizen

Om de zeggenschap van de ziekenhuizen in de regio te garanderen is door Eurofins aan de ziekenhuizen een formele governancestructuur aangeboden, waarin zij medeverantwoordelijkheid dragen voor en medezeggenschap hebben over strategie, kwaliteitsnormeringen, wetenschap, innovatie en aanstelling van professionals. Eurofins erkent hiermee het belang van het samen optrekken in de regio van ziekenhuisbestuur en medische staf, zoals benoemd in het Integrale Zorgakkoord (IZA) [2]. Want om passende zorg te realiseren is regionale en lokale samenwerking nodig en samenwerking met arbeidsmarktregio's. Eurofins heeft bij de acquisitie van stichting PAMM een investeringsverplichting toegezegd. Eventuele participatie in eigenaarschap door de ziekenhuizen zou betekenen dat ook zij een evenredige investeringsverplichting zouden moeten aangaan, en bij toekomstige investeringen hier ook evenredig aan zouden moeten bijdragen. Dit maakt dat mede-eigenaarschap een remmende werking zou kunnen hebben op het investeringsproces van PAMM en daarmee op de innovatiekracht van de organisatie. Aanvullend zou de organisatie hiermee onderhevig zijn aan het risico op discontinuïteit van strategie in geval van wisseling van de wacht van ziekenhuisbestuurders.

Versnippering van medisch-microbiologische zorg in regio Eindhoven

Helaas kwam eind juni het voor Eurofins PAMM onverwachte bericht dat drie van de vijf ziekenhuizen in de regio per 1 januari 2024 het contract voor de medisch-microbiologische dienstverlening door Eurofins PAMM opzeggen, waar de contracten voor de pathologie wél doorgang zullen vinden. Vanaf dan zal het Jeroen Bosch Ziekenhuis (JBZ) in Den Bosch de medische microbiologie van het Anna Ziekenhuis in Geldrop verzorgen. Het RadboudUMC in Nijmegen zal de medische microbiologie voor het Catharina Ziekenhuis in Eindhoven en het Máxima Medisch Centrum (MMC) in Veldhoven overnemen, vanuit een gezamenlijk op te zetten entiteit, zo werd gecommuniceerd aan de medische staf van Eurofins PAMM. We hebben vernomen dat de serologische bepalingen

van het Catharina Ziekenhuis en het Máxima Medisch Centrum zullen worden overgenomen door de lokale klinische-chemieafdelingen. Als motivatie voor de overstap van het Anna Ziekenhuis werden de expertise en moderne faciliteiten in het JBZ en het toekomstbestendig inrichten van de regionale samenwerking genoemd, zo was op het intranet van het Anna Ziekenhuis te lezen.

In schriftelijke communicatie aan Eurofins PAMM werd als reden voor de overname van de medische microbiologie door het RadboudUMC gegeven dat er ondanks de verbetering van de dienstverlening in de afgelopen maanden (mede door het aantrekken van nieuwe artsen-microbioloog en internist-infectiologen) door de raden van bestuur van het Catharina Ziekenhuis en MMC gekozen is voor een meer toekomstbestendige samenwerking ten aanzien van de medisch-microbiologische dienstverlening. Naar de medische staf werd benoemd dat meermaals bij PAMM en later bij Eurofins PAMM is aangedrongen op een andere structuur dan de klant-leverancierrelatie.

De overstap van het Catharina Ziekenhuis, het MMC en het Anna Ziekenhuis kwam voor de huidige vakgroep artsen-microbioloog en internist-infectiologen van Eurofins PAMM onverwacht, aangezien zij het afgelopen jaar aantoonbaar naar tevredenheid hadden gepresteerd. Dit werd al een geruime periode informeel op de werkvloer teruggegeven door collegamedisch specialisten en formeel in kwartaaloverleggen tussen het bedrijfskundig en medisch management van Eurofins PAMM en de ziekenhuizen.

Confronterend was het voor de artsen-microbioloog die werkzaam zijn in het Catharina Ziekenhuis om op het intranet te lezen dat de ziekenhuizen al enige maanden bezig waren om de samenwerking met het Radboud UMC voor te bereiden, zoals het koppelen van informatiesystemen, de aanschaf van apparatuur en het werven en trainen van personeel.

Op het intranet van het Catharina Ziekenhuis en MMC was ook te lezen dat de samenwerking tussen het Catharina Ziekenhuis, MMC en RadboudUMC goed aansluit bij de profielen en de ambities van de drie ziekenhuizen op het gebied van onderzoek en innovatie. De ziekenhuizen menen met deze samenwerking invulling te gaan geven aan de doelstellingen zoals de zorgsector deze heeft verwoord in het IZA [2]. Dat hiermee voorbij wordt gegaan aan de opdracht — eveneens benoemd in het IZA — dat regionale partijen regiobeelden en concrete regioplannen zouden

moeten maken, waarbij het de bedoeling is dat zorgpartijen en de overheid verder kijken dan het eigen belang, is opmerkelijk. Wellicht geeft de niet eenduidige definitie van het begrip 'regio' deze vrijheid. Er is hierbij niet uitgegaan van de regio-indeling aan de hand van ABR-zorgnetwerken (en ROAZ-regio's). In het beroepsprofiel van de arts-microbioloog is te lezen dat de arts-microbioloog een centrale rol zou moeten spelen in de infectie-ziektezorgketen [3]. Dit betekent dat hij/zij contacten onderhoudt met en diensten kan verlenen aan alle deelnemers in die zorgketen, zoals ziekenhuizen, verpleeg- en verzorgingshuizen, huisartsen, wijkverpleging, GGD en RIVM. In het beroepsprofiel staat benoemd dat de zorgketen bij voorkeur regionaal georganiseerd is en de bestaande patiëntenstromen volgt; hierbij wordt actieve participatie in het ABR-zorgnetwerk verwacht met een regionale afstemming van infectiepreventiebeleid. Des te opmerkelijker is het wanneer academische centra actief een marktaandeel buiten de eigen ABR-zorgnetwerkregio naar zich toetrekken. Bovendien stellen we ons de vraag in hoeverre deze transitie van medisch-microbiologische dienstverlening vanuit de regionale periferie naar de academie ver weg, kostenbesparend kan zijn. De vraag is: hoe nu verder, aangezien vanaf januari 2024 de grenzen van de ABR-zorgregio's doorkruist worden, er door de academie microbiologische zorg wordt geleverd aan de periferie én er in de regio Eindhoven vier aanbieders van medisch-microbiologische zorg (Diagnostiek voor U [DvU], Eurofins PAMM, JBZ en RadboudUMC) acteren.

Toekomstperspectief

Door de perikelen van PAMM uit het verleden vóór de overname door Eurofins en de leegloop daarna, was er veel werk te verrichten. Met het ontstaan van een enthousiaste en energieke nieuwe vakgroep, de coöperatieve analistenploeg en overige medewerkers is er wederom een hoogwaardige microbiologische dienstverlening opgebouwd. De aantoonbare en onderkende verbeteringen van de afgelopen maanden hebben het tij niet kunnen keren.

Dit voor de vakgroep onverwachte besluit heeft niet alleen impact op de artsen-microbioloog en internist-infectiologen werkzaam voor Eurofins PAMM, maar bovenal op de overige rond de 100 medewerkers van de medische microbiologie van Eurofins PAMM, gezien de plotselinge en onverwachte baan-

onzekerheid. Vele medewerkers werken al tientallen jaren met hart en ziel voor de patiënten die Eurofins PAMM bedient.

Het besluit lijkt ons ook een gemiste kans omdat alle mogelijkheden van een publiek-private samenwerking met een innovatieve en kapitaalkrachtige partner overboord worden gegooid.

Het onderscheid tussen de diverse aanbieders van diagnostiek zal landelijk met name ook gaan afhangen van de betaalbaarheid ervan, waarbij schaalgrootte, een efficiënte bedrijfsvoering en innovatief vermogen belangrijke elementen zijn. Laten we gezamenlijk een maatschappelijke verantwoordelijkheid voelen om de zorg op termijn goed, toegankelijk en betaalbaar te houden en in deze denken aan het collectieve belang. Hierbij is het waarschijnlijk effectiever de bakens te verzetten en actief te participeren in de al gaande transitie van 'commercialisering' opdat wij ons professionele kader van arts-microbioloog optimaal kunnen invullen in het nieuwe laboratoriumlandschap. Onze beroepsgroep zou zich moeten richten op kwaliteit, betaalbaarheid en duurzaamheid en daar de kaders voor moeten stellen. Die kaders dienen niet alleen te worden vastgelegd in richtlijnen maar bij voorkeur ook te worden opgenomen in de contracten tussen zorgaanbieders en zorginstellingen en in de contracten tussen zorgverzekeraars en zorginstellingen. Zodra dat gerealiseerd is maakt de rechtsvorm van de zorgaanbieder niet meer uit.

Referenties

1. Paauw S. Medisch microbiologen vertrekken bij lab. Medisch Contact, 23 februari 2022, <https://www.medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/nieuwsartikel/medisch-microbiologen-vertrekken-bij-lab.htm>.
2. Integraal Zorgakkoord, 'Samen werken aan gezonde zorg', versie 1.0, september 2022, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/16/integraal-zorgakkoord-samen-werken-aan-gezonde-zorg>.
3. Beroepsprofiel Arts-microbioloog, november 2019. https://www.nvmm.nl/media/3241/191126-beroepsprofiel-nvmm_ikk_def.pdf.